

VATRA I POKRET U SAVREMENIM NAPADNIM DEJSTVIMA

Vatra i pokret predstavljaju dva osnovna elementa manevra. Njihova međusobna povezanost čini nedeljivu celinu koja ima odlučujući značaj u svim vidovima borbenih dejstava. Njihov značaj, kad se upotrebi oružje za masovno uništavanje vrlo je teško oceniti, a posebno je teško međusobno ih upoređivati. Zato je najpravičnije da se vatra i pokret sagledaju kao jedinstvena celina koja se međusobno dopunjuje. Povezanost i nedeljivost ova dva elementa dolaze do izražaja u napadnim dejstvima.

Savremeni napad pre svega zahteva brza dejstva, tj. brz prodor kroz braniočevu teritoriju, sa čime se slažu gotovo svi vojni teoretičari, ističući da od tempa napada zavisi uspeh svake operacije. Analizirajući napadne operacije u proteklim ratovima, zapažaju se nagli skokovi u povećavanju tempa napada. Tako je u toku, a naročito pri kraju II svetskog rata, tempo napada dostizao 80—100 kilometara u jednom danu (ovo je bilo karakteristično u nekim operacijama u poslednjim mesecima rata), što ukazuje na to da će tempo i dalje rasti, jer mu to omogućuje nova dostignuća u nauci i tehnici.

Postavlja se pitanje — šta zapravo utiče na ovako visok tempo i na njegovo neprekidno povećanje? Odgovor je vrlo složen i zahteva studioznu analizu svih faktora koji utiču na povećavanje tempa napada. Ali, u ovom članku zadržaću se na dva osnovna i odlučujuća faktora koji se iz dana u dan usavršavaju i sve više ističu svoju odlučujuću ulogu u svim vidovima borbenih dejstava. Prvi je faktor — mogućnosti pokreta jedinica, a drugi vatrena moć jedinica formacijskim i sredstvima podrške.

Za razliku od odbrambenih, napadna dejstva zahtevaju veću pokretljivost jedinica, brži manevar snagama po unutrašnjim pravcima i blagovremene intervencije na bokove i pozadinu branioća snagama i vatrom. Svi ovi pokreti — manevri jedinicama zahtevaju maksimalnu i neprekidnu vatrenu podršku ne samo svojih formacijskih već i ostalih sredstava. Da bi se neprekidnost jedinstva vatre i manevra mogla postići postavljaju se određeni uslovi, među kojima se u prvom redu ističe potreba da jedinice budu motorizovane i sposobne za brza prebacivanja iz jednog rejona u drugi, da se raspolaže savremenim vatrenim sredstvima kojima se podrška može pružati sa velikih odstojanja, da se na svaki važniji objekat u napadnoj zoni može koncentrisati snažna vatra, da se do tačnina poznaju mogućnosti protivnikovih snaga i sredstava i da se blagovremeno planiraju i usklade vatra i pokret na svim stepenima komandovanja, po mestu i vremenu.

Ako se osvrnemo na minule ratove zapazićemo izvesne faze u kojima je dolazilo do izrazitog nesklada vatre i pokreta, što se negativno odrazilo na tok borbenih dejstava. Pored težnje za uništenjem žive sile i vatrenih sredstava, sve je više rasla i težnja napadača za što većim osvajanjem braničeve teritorije, tako da su se ta osvajanja u pojedinim operacijama kretala i do nekoliko stotina kilometara. Ovako duboki prodori mogli su se postizati pre svega uz maksimalno usklađivanje vatre i pokreta, pri čemu se moralo voditi računa o blagovremenoj eksploataciji vatrenog učinka, a to je sve više eliminisalo borbu prsa u prsa.

U drugom svetskom ratu došlo je do usklađivanja vatre i pokreta zahvaljujući masovnoj primeni motora. Međutim, pri kraju rata mogućnost pokreta prevazilazila je mogućnosti vatre i što se rat bližio kraju, sve se više osećala ta međusobna neusklađenost. U izvođenju napadnih operacija dolazilo je do zastoja, tj. pešadijske i oklopne jedinice zaustavljale su se na dostignutoj liniji da bi sačekale jedinice za masovnu vatrenu podršku, a to je umanjivalo tempo napada i odlagalo konačno rešavanje pojedinih operacija. Neusklađenost vatre i pokreta dolazila je do izražaja naročito u napadnim dejstvima kroz operativnu dubinu. U probodu taktičke dubine, uzajamno ispomaganje bilo je maksimalno i neprekidno. Vazdušni desanti su bili lišavani podrške masovnih vatrenih sredstava i prepuštani su vatrenoj podršci sopstvenih sredstava i avijacije čije su mogućnosti često ograničavane klimatskim uslovima i aktivnošću protivnikove avijacije (ovo je karakteristično za vazdušne desante u sklopu napadne operacije).

Posle drugog svetskog rata intenzivno se prešlo na masovnu proizvodnju oruđa čiji domet i manevarske sposobnosti obezbeđuju podršku motomehanizovanih i ostalih jedinica, bez obzira na dubinu na kojoj su dejstvovale. Tako je u neke savremene armije uvedeno u naoružanje raketno-nuklearno oružje različite snage i dometa koje može da obezbedi podršku i koncentraciju vatre po objektima (bez obzira na to u kom delu napadne zone se nalazili) i zaštititi sopstvene snage od protivnikove vatre.

Dakle, dok je podršku jedinicama u drugom svetskom ratu pružala artiljerija na dubini 6—8 km, danas se ona može ostvariti na neograničenim dubinama. Mogućnost manevra vatrom je takva da obezbeđuje brzu i efikasnu koncentraciju vatre većeg broja artiljerijskih raketa na bilo koji objekat, bez obzira na deo fronta ili dubinu na kojoj se nalazio.

Pored vatrene moći raketno-nuklearnog oružja operativnih i taktičkih jedinica, usavršavanjem klasičnih artiljerijskih oruđa (višecevnih bacača raketa, topova sa neizolučenim cevima, raznih lansiranih uređaja za lansiranje raketa itd.) i njihovim uključivanjem u formacijske sastave jedinica svih stepena povećana je vatrene moć jedinica za nekoliko puta, a to omogućuje brže i efikasnije rešavanje zadataka. Ove jedinice su u stanju da vatrom svog oružja dejstvuju po čitavoj dubini napadne zone i da spreče ili bar odgode intervencije braničevih rezervi bez obzira na to gde se nalazile.

Danas se smelo može tvrditi da je mogućnost vatre ispred mogućnosti pokreta jedinica. Ovu tvrdnju potkrepljuju osobine novih oruđa koja imaju ogromnu rušilačku moć i sposobna su da unište živu silu i vatrena sredstva na velikim površinama i daljinama. Sem toga, ovakvom vatrom se mogu osujetiti planovi napadača i branioca i za kratko vreme uništavajućim udarima bitno izmeniti odnos snaga. Kada je u pitanju mogućnost pokreta, mora se imati u vidu činjenica da su sve motomehanizovane jedinice vezane za komunikacije kojih najčešće nema dovoljno i vrlo lako se onesposobljavaju za pokrete, što u znatnoj meri negativno utiče na brzinu prebacivanja jedinica po dubini napadne zone i po frontu. Ova će činjenica često dovoditi u pitanje izvršenje postavljenog zadatka, jer je pokretljivost motomehanizovanih jedinica različita i borbena vozila će često moći da savladaju teže terene, dok ih transportna neće moći pratiti i blagovremeno vršiti dotur i evakuaciju. Zato se danas u mnogim armijama intenzivno radi na uvođenju u naoružanje većeg broja oklopnih sredstava i stavljanje pešadije i ljudstva drugih rodova u oklopne transportere (koji su naoružani lakim naoružanjem za vođenje borbe u pokretu). Sem toga, povećava se pokretljivost artiljerije, uvode se univerzalna vozila za kretanje po kopnu i vodi (sa vazдушnim jastucima) i vozila sposobna za kretanje van puteva itd. Sve ovo znatno utiče na povećavanje pokretljivosti združenih jedinica i mogućnosti savlađivanja zemljišta različitih karakteristika.

Ali danas ipak postoji razlika između mogućnosti vatre i pokretljivosti jedinica. Ovu razliku unekoliko ublažava mogućnost primene vertikalnog manevra u koji se uključuje, pored vazdušnog desanta, i vazdušni transport kojim se, pored osnovnih materijalno-tehničkih sredstava i evakuacije, mogu prebacivati i kompletne združene taktičke jedinice. Pored toga što predstavlja jedan od važnijih faktora u povećavanju tempa napada, ova činjenica ima i odlučujući uticaj na metod i način vođenja napadnih dejstava. Na ovo se ne može gledati suviše optimistički, naročito ne u onim armijama koje ne mogu bar u određeno vreme ostvariti apsolutnu prevlast u vazduhu, a primena vertikalnog manevra zavisi od klimatskih uslova.

Prilazeći problemu usklađivanja vatre i pokreta, mislim da su sazreli uslovi da se postavi pitanje — da li svuda i na sve objekte na kojima je vatra izvršila postavljeni zadatak, mora da dođe živa sila pa da se smatraju zauzetim ili onesposobljenim za dalja dejstva, tj. za pružanje otpora ma u kakvom obliku? Smelo je tvrditi da će takvih objekata biti mnogo, ali mislim da će biti taktičkih, operativnih pa i strategijskih objekata koji će biti u toj meri uništeni vatrom oružja za masovno uništavanje, da neće postojati nikakva potreba da na njih stupi ljudska noga bar za izvesno vreme. Obradom nekih pitanja koja se tretiraju u članku doći će se i do zaključka koji će to objekti biti likvidirani bez učešća žive sile (u bukvalnom smislu). Ističem da ovim ne želim umanjiti ulogu žive sile u budućem ratu.

Doskorašnju suštinu vođenja borbe sačinjavali su vatra, udar i manevar. Međutim, danas je to dopunjeno još jednim elementom — „nuklearnim udarom“.

Ako imamo u vidu da se nuklearnim udarom na određenom prostoru mogu snage i sredstva protivnika potpuno uništiti, otpada potreba da se na tom prostoru primenjuje vatra klasičnih sredstava ili udar jedinica. Znači, nuklearnim udarima po pojedinim rejnima protivnik se može brže i efikasnije uništiti nego da se izvodi klasična vatrena priprema i osvaja jedinicama KoV. Kao što se vidi, napadač može da nuklearnom vatrom uništi ciljeve na teritoriji branioaca bez direktnog učešća pešadije i tenkova. Na osnovu ovoga može se konstatovati da vatra raketno-nuklearnih sredstava osvaja teren, a pešadija i tenkovi ga poseduju i brane. Dakle, odnos vatre (čiju osnovu čini raketno-nuklearna vatra) i pokreta iz osnova se menja. Na vatru smo uvek gledali kao na elemenat koji podržava pokret, ali danas, analizirajući učinak vatre, možemo tvrditi da je pokret u takvoj ulozi da se koristi efektima vatre. Drugim rečima, pokretljivost jedinica mora biti takva da blagovremeno eksploatiše učinke vatre i da se u određene rejone jedinice prebace u planirano vreme. Pred rukovodstvo savremenih armija postavlja se pitanje — kojim snagama to izvesti i kakav manevar primeniti, da bi se blagovremeno eksploatisali učinci vatre? Rešenje ovog pitanja mora se tražiti u primeni vertikalnog manevra, ubacivanjem jedinica na braniočevu teritoriju, obuhvata i obilaska, kao i u korišćenju partizanskih i teritorijalnih jedinica na braniočevoj teritoriji. Prilikom primene ovih oblika manevra mora se voditi računa o tome da plan vatre treba da bude blagovremeno i do tančina precizno razrađen, da se ne bi naneo udar sopstvenim snagama.

Kao osnovno sredstvo za nanošenje udara protivniku u vatrenoj pripremi i u toku napada smatra se raketno-nuklearno oružje koje je unelo vrlo značajne promene u taktiku uopšte, a naročito u metod pripreme i način izvođenja napadnih dejstava. Ove promene se pored ostalog ispoljavaju u: povećavanju prostora za dejstvo jedinice po frontu i dubini; postavljanju dubljih zadataka jedinicama; povećavanju rastresitosti borbenih poredaka i pokretljivosti jedinica (bržem i raznovrsnijem izvođenju manevra), kao i skraćivanju vremena za pripremu napada i povećavanju tempa napada.

Ima teoretičara koji tvrde da će napad počinjati iz neposrednog dodira, tj. da će se napadač (pošto grupiše jače snage na užem prostoru) pre svega prilaziti branioču da bi izbegao stvaranje rentabilnih ciljeva i zatim preći u napad. U prilog ovoj tvrdnji ističe se mišljenje da će se umešnom odbranom stvarati povoljni uslovi za ofanzivna dejstva snagama koje su već bile u odbrani (ili dopunom tih snaga) s tim da im se poveća udarna moć vatrom oružja za masovno uništavanje. Ovaj način napada dominirao je u drugom svetskom ratu s tim što su pre napada smenjivane jedinice. Međutim, danas je više onih vojnih teoretičara koji dokazuju da je rentabilnije prelaziti u napad iz pokreta, tj. da će napadu prethoditi dovođenje snaga iz dubine, a za vreme njihovog pokreta najčešće će

se izvoditi vatrena priprema da bi se branilac sprečio da blagovremeno interveniše raketno-nuklearnim oružjem po snagama koje napadač dovodi iz dubine. Efikasna i blagovremena vatrena priprema omogućuje napadaču da se razvije iz pokreta i da formira borbeni poredak još za vreme pokreta jedinica prema liniji fronta. Dakle, ovaj način prelaska u napad omogućava da se prikriju priprema napada i da se smanji mogućnost izvođenja nuklearnih i drugih udara branioca po jedinicama napadača pre nego što pređu u napad. Neki vojni pisci smatraju da je osnovni činilac za smanjivanje efikasnosti protivnikovih nuklearnih udara pokretljivost jedinica, tj. stalni pokret, brza promena položaja, kratko zadržavanje (ili nezadržavanje) pred pojedinim linijama branioca, savlađivanje vodenih prepreka iz pokreta, smelo i brzo savlađivanje kontaminiranog zemljišta, provlačenje kroz spojeve branioca i napadi sa svih strana. Svaka koncentracija jedinica u izvesnim rejonima i duže zadržavanje predstavljaju potencijalnu opasnost od protivnikove vatre kojom se može poremetiti planirani napad. Znači, najbolje će biti da se borbeni poredak jedinica za napad formira u toku pokreta ka liniji fronta, s tim da se raketno-nuklearne jedinice blagovremeno postavje u rejone odakle mogu izvoditi vatrenu pripremu i podršku napada.

Rušilačka i uništavajuća moć raketno-nuklearnog oružja stavile su pod upitnik dosadašnju gustinu jedinica u odbrani i napadu. Ta moć omogućava jednoj i drugoj strani da za relativno kratko vreme preokrene odnos snaga u svoju korist. Zato da bi se uspelo u proboju braničeve odbrane, neće više biti potreban odnos snaga 3 : 1 ili 2 : 1.

Ima mišljenja da težište raketno-nuklearne vatre ne mora uvek da se poklapa sa pravcem na kome će dejstvovati glavne snage. U tom slučaju se postavlja pitanje — šta opredeljuje težište dejstva? Da li vatra, čiju osnovu čini raketno-nuklearna, ili jedinice podržane vatrom klasičnih sredstava? Postavljanjem ovakvog pitanja ne negira se jedinstvo vatre i pokreta. U ovoj varijanti se vatrom (posebno raketno-nuklearnom) tuče osnovna grupacija branioca koji se nalazi na težištu odbrane, a osnovne snage napadača upućuju se u obilazak težišta njegove odbrane.

Pri grupisanju snaga i sredstava treba obezbediti takva vatrena sredstva koja će neutralisati ili čak uništiti protivnika i stvoriti uslove odgovarajućim jedinicama da brzim i blagovremenim intervencijama iskoriste stvorene breše, razbiju već rastresenog protivnika i spreče njegove snage da iz dubine uspostave narušeni sistem odbrane. Pri razmatranju ovog pitanja bitno je istaći da se kod proračuna vatrenih mogućnosti ima u vidu da vatrom treba tući branioca po čitavoj dubini odbrambene zone i ne dozvoliti mu bilo kakav manevar rezervama i II ešelonom. Ako se obezbedi dovoljan broj raketno-nuklearnih sredstava za uništenje glavne grupacije protivnika na čitavoj dubini odbrane, nema potrebe za koncentracijom veće mase pešadije i tenkova u zoni napada. Čak ukupni odnos u živoj sili može da bude 1 : 1, pa i nepovoljan za napadača.

Priprema masovne raketno-nuklearne vatre iz osnova menja pojam o frontu i pozadini. U savremenim uslovima borbenih dej-

stava nesrazmerno se povećava potreba za manevarskom sposobnošću žive sile i vatrenih sredstava. Povećavaju se širina i dubina napadne zone jedinica, čime i manevar dobija veći značaj, a napad će se izvoditi po pravcima sa većim međuprostorima. Oni se mogu kontrolisati vatrom klasičnih sredstava, čime se obezbeđuje kontinuitet napadnih dejstava na čitavom frontu.

Znači, pokretljivost jedinica i blagovremeno eksploatisanje učinka vatrenih sredstava određuju fizionomiju savremenog napada.

MOGUĆNOST VATRE JE VEĆA OD MOGUĆNOSTI POKRETA

Ako se polazi od činjenice da je mogućnost vatre veća od mogućnosti pokreta (tj. da jedinice ne mogu na svakom mestu da blagovremeno eksploatišu učinke vatrenih sredstava), postavlja se pitanje — kakve postupke primeniti u napadu da bi se taj nesklad donekle otklonio ili bar ublažio? Rad, jasnijeg sagledavanja, ovo pitanje se može razmatrati u dva dela: do proboja i za vreme proboja taktičke dubine i dejstva napadača kroz operativnu dubinu.

Na brzinu pokreta napadačevih jedinica ka liniji razvoja utiće, pored vatre braniočevih sredstava, rušenja komunikacija, kontaminacija određenih rejlona, požari izazvani nuklearnom i drugom vatrom i minirani rejloni preko kojih će se napadač kretati. Kao što se vidi, pokretljivost jedinica u periodu podilaženja zavisice od niza elemenata koji mogu da uspire ili odgode napad za izvesno vreme.

Sve ove mere ne mogu se sprečiti vatrom i drugim aktivnostima. Rešenja se moraju tražiti u rastresitosti marševskih poredaka, korišćenju više komunikacija koje izvode ka liniji fronta, izradi kolonskih puteva, prikriivenom kretanju, strogom pridržavanju maskirne discipline i bržem savlađivanju kontaminiranih rejlona. Najvažnija zaštitna mera u ovoj fazi, pored dejstva vatrenih sredstava, jeste pokretljivost i spremnost jedinica da bez oklevanja savladaju kritične rejlone na pravcima nastupanja.

Planiranje vatrene pripreme u napadnoj operaciji zaslužuje posebnu pažnju. Vatrene priprema napada u operacijama drugog svetskog rata odigrala je značajnu ulogu, a u nekima i odlučujuću. Kostur su učinile artiljerijska i avijacijska vatra. U današnjoj situaciji vatra je obogaćena novim izvorima, a njena moć je povećana nekoliko puta (čak i nekoliko hiljada puta), pa se analogno rezultatima vatrene pripreme napada u operacijama II svetskog rata može tvrditi da će ti rezultati, primenom savremenih vatrenih sredstava, biti mnogo veći. Vatrene sredstva su usavršena do te mere da i najbolja utvrđenja neće potpuno zaštititi živu silu i vatrene sredstva. Sem toga, vatru je moguće ostvarivati po svim ciljevima, bez obzira na kojoj se dubini nalaze, i jednovremeno je koncentrisati po važnim rejlonima i iz raznih sredstava. Vatrene priprema je dobila veći značaj, jer napadač može da neutrališe ili uništi glavne snage branioca na čitavoj dubini odbrambene zone. Od njenog uspeha zavisice uglavnom brzina proboja, sopstveni gubici, naprezanje snaga i dužina trajanja operacije.

Ima različitih mišljenja o početku i dužini trajanja vatrene pripreme. Teško je i nezahvalno propisivati recept za početak, trajanje i strukturu vatrene pripreme, kao i određivati ciljeve po kojima će se dejstvovati za vreme njenog izvođenja. Sve će to zavistiti od situacije i o tome će odlučivati nadležne starešine na osnovu temeljite procene svih elemenata koji utiču na vatrenu pripremu predstojeće operacije. Ali, ako se pođe od pretpostavke da još za vreme podilaženja i razvoja jedinica, tj. u vreme formiranja borbenog poretka, treba dejstvovati raketno-nuklearnim sredstvima po najvažnijim ciljevima u braniočevom rasporedu, postavlja se pitanje — da li ta dejstva (vatra odgovarajućih sredstava) predstavljaju deo vatrene pripreme napada, bez obzira na to što vremenski može da bude i nekoliko sati, pa možda i nekoliko dana pre početka napada? Da li vatrena priprema može da počne ranije i da ne predstavlja neprekidnu vatru u jednoj vremenskoj jedinici? Da li je možemo tretirati kao niz vatrenih udara, izvedenih iz raznovrsnog oružja, počev od raketno-nuklearnog pa zaključno s puškom? Ako se ovome doda i činjenica da će se u ovom periodu tući svi ciljevi (taktičkog, operativnog, a nekad i strategijskog značaja) bez obzira na dubinu na kojoj se nalazile, još više se ističe aktuelnost ovog pitanja i nameće obaveza da se pri analizi problema svestranije priđe prevaziženju klasičnih metoda tretiranja vatrene pripreme.

Možda će se postaviti pitanje odvajanja vatre koja se ostvaruje u vremenu podilaženja i formiranja borbenog poretka od one kojom se neposredno priprema napad i koja traje dok jedinice polaze sa polaznog položaja na jurišni. Gledano iz okvira taktičkih jedinica i vatrenih sredstava kojima se podržavaju te jedinice, takvo pitanje ima opravdanje. Ali, ako se to gleda sa šireg aspekta — iz okvira pripreme napada operativnih razmera — mora se poći od analize šta ta vatra u celini predstavlja, koja to sredstva učestvuju u njenoj pripremi i, na kraju, koji se to ciljevi tuku u toku vatrene pripreme. Ta sredstva i njihova vatra predstavljaju jedinstvenu celinu čija je namena da slomi odbranu protivnika, neutrališe i uništi njegovu živu silu i sredstva, omogućiti sopstvenim jedinicama brz prodor kroz odbrambenu zonu i zaštititi svoje snage i sredstva od protivnikove vatre (klasične ili raketno-nuklearne). Ako se ovako sagleda zadatak vatrene pripreme, sa sigurnošću se može odgovoriti da je ona nedeljiva i da u savremenim uslovima mora da izađe iz normi i šablona po kojima se izvodila u II svetskom ratu.

Često se čuje da se u napad može preći bez vatrene pripreme da bi se postiglo iznenađenje. Ovo je naročito karakteristično za napade noću ili pri ograničenoj vidljivosti. S obzirom na savremena sredstva za izvidanje i obaveštavanje (uključujući i satelite) do iznenađenja širih razmera, pored postojeće tehnike, ne može doći. Ako se pođe od pretpostavke da se neka operativna jedinica našla u situaciji da iznenadi branioca, postavlja se pitanje — da li je rentabilnije ići u napad na „celu“ odbranu ili na onu koja je snažnom vatrom „rastresena“, komandovanje poremećeno, živim silama nani neti ozbiljni gubici itd.? Prihvatljivija je druga varijanta. Ali, pored svega toga postojaće mogućnosti da i pojedine taktičke jedinice

pređu u napad bez vatrene pripreme (možda i operativna jedinica ako se analizom dođe do zaključka da je rentabilnije napadati bez vatrene pripreme, što treba smatrati kao izuzetak).

Vatrena priprema za uvođenje u boj II ešelona ili rezervi treba da predstavlja normalan nastavak operacije radi pojačavanja vatre, snaga i sredstava na određenom pravcu. Idealno bi bilo da se II ešelon uvodi (čemu treba i težiti) bez zastoja (zastanaka) na kome se izvode pripreme za podršku i formiranje borbenog poretka. Znači, jedinice koje se nalaze u II ešelonu ili rezervi moraju biti uvek spremne da stupe u borbu radi produžavanja napada. Da li je za ovo potrebna nova organizacija vatrene pripreme, ili treba nastaviti sa ostvarivanjem već planiranih vatri? Ostvarivanje vatri na novopojavljene ciljeve predstavlja logični nastavak dotadašnje vatre za podršku. Do završetka planirane operacije vatrena sredstva će ostvarivati vatrenu podršku, bez obzira na uvođenje svežih snaga u toku napada. Vatrena sredstva snaga koje se uvode automatski se uključuju u vatrenu podršku svojih jedinica.

Gađanje ciljeva u toku vatrene pripreme zavisiće, pored ostalog, i od oblika manevra.

U savremenim uslovima vatrena priprema će manje zavisi od oblika manevra. Njegovi različiti oblici i kombinacije usložavaju planiranje i organizovanje vatrene pripreme. Organi koji planiraju vatrenu pripremu moraju tačno odrediti, po mestu i vremenu, zadatke i vatrenim sredstvima i jedinicama koje učestvuju u manevru. Značajno je istaći da se savremeni napad karakteriše time što će jedinica izvoditi obilazni manevar, deo napadati pozadinu branioca, manje snage će se infiltrirati, a deo snaga će napadati s fronta. Zbog toga postoji mogućnost da se sopstvenim vatrenim sredstvima gađaju sopstvene jedinice, tj. neke jedinice se mogu naći u zoni dejstva nuklearnih sredstava. Usklađivanje vatre i pokreta u kombinovanim oblicima manevra predstavlja problem. On se uspešno može rešavati dobrom vezom do najmanjih jedinica i do detalja planiranih dejstava i striktnim pridržavanjem planiranih zadataka.

Vertikalni manevar koji je postao gotovo normalan oblik manevra u savremenoj napadnoj operaciji, često će predstavljati poseban problem kada treba uskladiti vatru i pokret. Ovaj manevar treba vatrom pripremiti i obezbediti mu izvođenje, što nije lako, bez obzira na to kakvim se vatrenim sredstvima raspolaže. Značajno je istaći da SAD u ratu u Južnom Vijetnamu sve više primenjuju helikoptere za prebacivanje svojih snaga u pojedine rejone, a ti isti helikopteri osposobljeni su da vatrom vrlo efikasno podržavaju desantirane jedinice. Tako se pojavilo jedno novo sredstvo koje je sposobno da brzo prebaci jedinice u odgovarajući rejon na protivnikovoj teritoriji i da u isto vreme vrlo uspešnom vatrom podržava te jedinice. Helikopteri, a naročito njihova masovna primena u savremenim napadnim operacijama, obogaćuje vatru i pokret, a naročito ide ka usklađivanju njihovih mogućnosti.

Vatrena priprema vazdušnodesantnih jedinica može se izvoditi raketno-nuklearnim sredstvima čiji domet to obezbeđuje, i avijacijom. Pri upotrebi nuklearnih sredstava desantiranje jedinica

se mora vremenski uskladiti sa nuklearnim udarom, da bi se izbegla opasnost od radijacije.

Vatrena podrška desantiranih jedinica je mnogo složenija od vatrene pripreme. Protivnik će na vazdušne desante brzo uputiti pokretne (oklopne) jedinice i nastojće da im vatrom spreči izvršenje zadatka. Osnovni zadatak vatrenih sredstava koja podržavaju desant je da spreče protivniku da razbije ili unište desant. Deo tih sredstava naći će se u formacijskom sastavu desanta, drugi će produžiti podršku sa vatrenih položaja sa kojih je izvodio i pripremu, a deo vatrenih sredstava helikoptera i avijacije obezbeđivaće desantiranje. Savremeni helikopteri su naoružani raznovrsnim vatrenim sredstvima, od mitraljeza do pt-raketa. Protivtenkovske rakete koje su montirane na helikoptere, po svojim mogućnostima, ravne su onima koje se lansiraju sa lansera na motornim vozilima. Ovo je omogućilo da se borba protiv tenkova vodi raketama iz helikoptera. Znači, vatrena podrška desantiranih jedinica obogaćena je novim sredstvima koja joj omogućavaju da mogu duže samostalno voditi borbu na teritoriji protivnika.

Primena vertikalnog manevra omogućuje najbolju usklađenost vatre i pokreta u kojoj dolazi do punog izražaja jedinstvo ova dva elementa. Međutim, ovaj oblik manevra usložava komandovanje, traži precizno planiranje i besprekorno organizovanu vezu (u više kanala), da ne bi došlo do neželjenih posledica, bilo da vatra nanese gubitke sopstvenim jedinicama, ili da se pokretom ne obezbedi blagovremena i efikasna eksploatacija vatrenog učinka.

Blagovremeno eksploatisanje učinka vatre (nuklearnih udara) u dubini odbrane branioca, tj. usklađivanje vatre i pokreta na većim gubinama, predstavlja poseban problem.

Sve se češće ističe da u savremenim uslovima vatra ne podržava pokret, već da pokret eksploatiše vatru. Ovo se pre svega odnosi na eksploataciju učinka nuklearne vatre. To navodi na pomisao da se u fazi podrške napada vatra deli na onu za neposrednu podršku napada i onu (raketno-nuklearnu) koja se ostvaruje po ciljevima u dubini. I jedna i druga vatra čine jedinstvenu celinu koja treba da omogući sopstvenim snagama da što pre prodru u dubinu protivnikove odbrane i spreče protivnapad rezervi i II ešelona. Danas se sve više ističu mogućnost i težnja da se za podršku taktičkih jedinica koriste mikronuklearni projektili i da te jedinice budu naoružane tim sredstvima. Time vatrena podrška dobiva u kvalitetu i vatrene mogućnosti se povećavaju. Neki teoretičari smatraju da vatra mikronuklearnih projektila neće izazvati naročito veliku kontaminaciju prostorije, s obzirom na malu količinu eksploziva.

Kao što je poznato, napadna dejstva u dubini odbrambene zone karakterišu se velikom pokretljivošću jedinica, čestim promenama situacije, susretnim borbama, dubokim prodorima, isprekidanim frontovima, različitim oblicima manevra itd. Ovo je značajno istaći da bi se bolje sagledao problem efikasnosti vatrene podrške i blagovremene eksploatacije vatrenog učinka. U ovoj fazi pred komandovanje se postavljaju teški i složeni zadaci, naročito u pogledu

blagovremene intervencije vatrom u novonastaloj situaciji. Usklađivanje vatre i pokreta u ovakvoj situaciji je osnovni problem za čije se rešavanje traži brza i blagovremena intervencija svih stepena komandovanja, a pre svega blagovremeno obaveštavanje potčinjenih o promenama u toku borbe i usmeravanje jedinica na osnovu nastalih promena i donetih odluka. Brzina savremenih dejstava, učinak vatrenih sredstava i pokreti jedinica radi eksploatacije učinaka nuklearnih projektila su takvi da ne trpe dugačke procese (referisanja, predlaganja), već zahtevaju neprekidno praćenje situacije i brze intervencije vatrom (u smislu podrške pokreta) ili pokretom u smislu eksploatacije vatre.

Kojim snagama treba eksploatirati učinak vatre (brešu) u dubini odbrane? Pre svega treba istaći da će svaka situacija tražiti drugačije rešenje, ali se u gotovo svakoj, za dejstva u dubini odbrambene zone, treba koristiti oklopnim jedinicama (uključujući i pešadiju u oklopnim transporterima), jer su njima najizrazitije sjeđinjeni vatra i pokret. Učinak te vatre može se eksploatirati pomoću ubačenih jedinica ili primenom vertikalnog manevra. Ukoliko se napadne operacije izvode na sopstvenoj teritoriji, masovno će se koristiti partizanske i ostavljene jedinice koje se nalaze u pozadini neprijatelja.

Pukovnik
Čedo RADOVIĆ